

Εγώ και η κοινωνία – Σεβασμός της δημόσιας περιουσίας, δικαιώματα και ευθύνες

Σχέδιο μαθήματος

1. Θέμα: Εγώ και η κοινωνία: σεβασμός της δημόσιας περιουσίας, δικαιώματα και ευθύνες. Κοινωνική ζωή – πολιτειακές αξίες – σεβασμός – ευθύνη – συνεργασία – κοινοί κανόνες.
2. Τάξη: Γ΄ Δημοτικού.
3. Ομάδα-στόχος: Μαθητές/τριες που φοιτούν σε ελληνικό δημοτικό σχολείο σε πολυπολιτισμική τάξη, συμπεριλαμβανομένων μαθητών/τριών με ισλαμικό υπόβαθρο. Το μάθημα είναι συμπεριληπτικό, μη δρησκευτικό και πολιτισμικά ευαίσθητο.
4. Τύπος μαθήματος: Μάθημα για την απόκτηση βασικών πολιτειακών και κοινωνικών γνώσεων, την κατανόηση της δημόσιας περιουσίας, την αναγνώριση βασικών δικαιωμάτων και ευθυνών και τη διαμόρφωση υπεύθυνων στάσεων απέναντι στην κοινωνική ζωή.
5. Διάρκεια: 45 λεπτά.
6. Βασικοί όροι: κοινότητα, κοινωνία, δημόσια περιουσία, κανόνες, σεβασμός, ευθύνη, δικαίωμα, υποχρέωση, φροντίδα, συνεργασία, σχολείο, πάρκο, βιβλιοθήκη.

7. Παιδαγωγικές μέθοδοι

- Καθοδηγούμενη συζήτηση.
- Μάθηση μέσα από ιστορία, με προσανατολισμό σε αξίες και χωρίς ηθικολογία.
- Οπτική μάθηση.
- Συνεργατική μάθηση.
- Απλό παιχνίδι ρόλων.
- Αναστοχασμός και διαπολιτισμικός διάλογος κατάλληλος για την ηλικία.

8. Διδακτικά μέσα

- Πίνακας ή διαδραστικός πίνακας.
- Οπτικό υλικό με δημόσιους χώρους.
- Προαιρετικές διαφάνειες PPT.
- Σύντομο προσαρμοσμένο αφηγηματικό κείμενο.
- Χρωματιστές κάρτες ή σύμβολα και υλικά ζωγραφικής.

9. Στόχοι

Εκπαιδευτικοί στόχοι

Οι μαθητές/τριες θα μάθουν:

- Να κατανοούν την έννοια της δημόσιας περιουσίας.
- Να αναγνωρίζουν απλά δικαιώματα και ευθύνες.
- Να κατανοούν γιατί υπάρχουν κανόνες στην κοινωνία.
- Να αναγνωρίζουν σεβαστική και μη σεβαστική συμπεριφορά προς κοινόχρηστους χώρους.

Διαμορφωτικοί στόχοι

- Να αναπτύσσουν αίσθημα ευθύνης.
- Να φροντίζουν τους κοινόχρηστους χώρους.
- Να σέβονται κανόνες και ανθρώπους.
- Να νιώθουν μέλη μιας κοινότητας.
- Να ασκούνται στη συνεργασία και τη δικαιοσύνη.

10. Διαθεματικές συνδέσεις

Αγωγή του Πολίτη, Κοινωνικές Σπουδές, Ηθική/Αξιακή Αγωγή, Γλωσσική Ανάπτυξη, Διαπολιτισμική Εκπαίδευση, Κοινωνική και Συναισθηματική Μάθηση.

11. Αναμενόμενα αποτελέσματα

Στο τέλος του μαθήματος οι μαθητές/τριες θα μπορούν:

- Να εξηγούν με απλά λόγια τι είναι δημόσια περιουσία.
- Να δίνουν παραδείγματα φροντίδας κοινόχρηστων χώρων.
- Να αναφέρουν ένα δικαίωμα και μία ευθύνη.
- Να δείχνουν σεβασμό προς την περιουσία της κοινότητας.

12. Προετοιμασία εκπαιδευτικού

Ο/Η εκπαιδευτικός προετοιμάζει οπτικά παραδείγματα δημόσιας περιουσίας (σχολείο, παιδική χαρά, πάρκο, βιβλιοθήκη), μια σύντομη ιστορία για τον σεβασμό της δημόσιας περιουσίας και πραγματικά παραδείγματα από το σχολείο και την τοπική κοινότητα στην Ελλάδα.

13. Δομή μαθήματος

A. Εισαγωγή – Ενεργοποίηση προηγούμενης γνώσης (6 λεπτά)

Ο/Η εκπαιδευτικός δείχνει εικόνες από δημόσιους χώρους και ρωτά: Ποιος χρησιμοποιεί αυτόν τον χώρο; Ανήκει σε ένα άτομο ή σε όλους; Τι συμβαίνει αν δεν τον φροντίζουμε;

Μετάβαση: «Σήμερα θα μάθουμε πώς να σεβόμαστε τη δημόσια περιουσία και να κατανοούμε τα δικαιώματα και τις ευθύνες μας ως μέλη της κοινωνίας.»

14. Βασικές έννοιες – Θεωρητικό περιεχόμενο

α) Κοινωνία και κοινότητα

Κοινωνία είναι μια ομάδα ανθρώπων που ζουν μαζί και μοιράζονται κανόνες. Μια κοινότητα περιλαμβάνει οικογένειες, σχολεία, γείτονες και δημόσιους χώρους. Οι άνθρωποι μιας κοινότητας εξαρτώνται ο ένας από τον άλλο και πρέπει να συνεργάζονται για να ζουν καλά μαζί.

β) Δημόσια περιουσία

Δημόσια περιουσία είναι κάτι που ανήκει σε όλους και όχι μόνο σε ένα άτομο. Παραδείγματα είναι τα σχολεία, τα πάρκα, οι παιδικές χαρές, οι δρόμοι και οι βιβλιοθήκες. Επειδή πολλοί άνθρωποι τη χρησιμοποιούν, όλοι πρέπει να βοηθούν στη φροντίδα της.

γ) Δικαιώματα των παιδιών

Δικαιώματα είναι όσα επιτρέπεται και πρέπει να έχουν τα παιδιά, όπως εκπαίδευση, ασφάλεια, παιχνίδι και σεβασμό. Τα δικαιώματα βοηθούν τα παιδιά να μεγαλώνουν και να νιώθουν προστατευμένα στην κοινωνία.

δ) Ευθύνες και υποχρεώσεις

Ευθύνες είναι όσα πρέπει να κάνουμε. Περιλαμβάνουν το να ακολουθούμε κανόνες, να φροντίζουμε κοινόχρηστους χώρους, να σεβόμαστε τους άλλους και να βοηθούμε την κοινότητα. Τα δικαιώματα και οι ευθύνες πηγαίνουν πάντα μαζί.

ε) Διαπολιτισμική οπτική

Τα παιδιά μιας κοινότητας μπορεί να έχουν διαφορετικές γλώσσες, πολιτισμούς ή παραδόσεις. Παρ' όλα αυτά, αξίες όπως ο σεβασμός, η φροντίδα και η ευθύνη είναι κοινές για τους ανθρώπους παντού. Ο σεβασμός της δημόσιας περιουσίας βοηθά όλους να νιώθουν ασφαλείς και αποδεκτοί.

Πληροφορίες για τον/την εκπαιδευτικό

Τα παιδιά συχνά αντιλαμβάνονται τα αντικείμενα ως κάτι που ανήκει είτε στα ίδια είτε στους ενήλικες. Η έννοια της κοινής ιδιοκτησίας αναπτύσσεται σταδιακά. Χρειάζεται επανάληψη ότι η δημόσια περιουσία ανήκει σε όλους και ότι η ζημιά σε αυτήν επηρεάζει πολλούς ανθρώπους.

Τα δικαιώματα πρέπει να διδάσκονται μαζί με τις ευθύνες: τα δικαιώματα προστατεύουν τα παιδιά, ενώ οι ευθύνες προστατεύουν τους άλλους. Η ευθύνη σε αυτή την ηλικία συνδέεται με πρότυπα συμπεριφοράς, επανάληψη και θετική ενίσχυση.

15. Πρακτικές δραστηριότητες και χρονοδιάγραμμα

1. Συζήτηση με βάση ιστορία – «Το σπασμένο παγκάκι» (8 λεπτά)

Κάθε απόγευμα πολλοί άνθρωποι επισκέπτονταν το μικρό πάρκο κοντά στο σχολείο. Παιδιά έπαιζαν, γονείς συζητούσαν και ηλικιωμένοι κάθονταν στα παγκάκια για να ξεκουραστούν. Το πάρκο ανήκε σε όλους στη γειτονιά.

Μια μέρα, μετά το σχολείο, μια ομάδα παιδιών έπαιζε στο πάρκο. Ένα παιδί ανέβηκε σε ένα ξύλινο παγκάκι και άρχισε να το κουνά. Άλλο παιδί το ακολούθησε και σύντομα στέκονταν πάνω του, σπρώχνοντάς το και τραβώντας το. Ξαφνικά ακούστηκε ένα δυνατό κρακ. Μια σανίδα έσπασε.

Τα παιδιά είπαν: «Δεν είναι δικό μας παγκάκι. Ανήκει στο πάρκο. Κάποιος άλλος θα το φτιάξει.» Την επόμενη μέρα όμως είδαν μια ηλικιωμένη γυναίκα που ήθελε να καθίσει, αλλά δεν μπορούσε γιατί το παγκάκι ήταν σπασμένο. Τότε κατάλαβαν ότι η ζημιά δεν ήταν μόνο σε ξύλο και καρφιά, αλλά δυσκόλευε τη ζωή ανθρώπων που το χρειάζονταν.

Στο σχολείο μίλησαν με τον/την εκπαιδευτικό και ένωσαν λύπη και ευθύνη. Από τότε πρόσεχαν περισσότερο το πάρκο και υπενθύμιζαν ο ένας στον άλλον ότι οι δημόσιοι χώροι χρειάζονται σεβασμό.

Ερωτήματα συζήτησης: Γιατί νόμιζαν ότι το παγκάκι δεν ήταν δική τους ευθύνη; Πώς άλλαξε η σκέψη τους; Ποιος επηρεάστηκε; Τι μας διδάσκει η ιστορία για τη δημόσια περιουσία; Πώς μπορούν τα παιδιά να φροντίζουν δημόσιους χώρους;

2. Παιχνίδι – «Δικαίωμα ή ευθύνη;» (7 λεπτά)

Οι μαθητές/τριες αναγνωρίζουν δηλώσεις ως δικαιώματα ή ευθύνες χρησιμοποιώντας κάρτες ή κινήσεις.

3. Κύκλος αναστοχασμού (5 λεπτά)

Φράσεις εκκίνησης: «Η δημόσια περιουσία είναι σημαντική γιατί...», «Η ευθύνη μου είναι...», «Βοηθώ την κοινότητά μου όταν...».

16. Παραλλαγές και επεκτάσεις

Παιχνίδι ρόλων: φροντίζοντας την τάξη. Ο/Η εκπαιδευτικός εξηγεί ότι η τάξη είναι χώρος μάθησης, ασφάλειας και συνεργασίας. Οι μαθητές/τριες παίζουν καταστάσεις όπου κάποια παιδιά δεν φροντίζουν την τάξη και στη συνέχεια ξαναπαίζουν τη σκηνή δείχνοντας λύσεις: ήρεμη συζήτηση, συγγνώμη, συνεργασία για καθαριότητα και συμφωνία κανόνων.

Πιθανές φράσεις αναστοχασμού: «Δείχνω σεβασμό στην τάξη όταν...», «Μία ευθύνη που έχω είναι...», «Νιώθω καλύτερα όταν η τάξη είναι...». Ο/Η εκπαιδευτικός καταλήγει: «Μια τάξη που νοιάζεται δημιουργείται από ανθρώπους που νοιάζονται.»

- Συμφωνία τάξης: «Οι κανόνες της κοινότητάς μας».

- Δραστηριότητα στο σπίτι: παρατήρηση σεβαστικής συμπεριφοράς στη γειτονιά.

17. Τελικός αναστοχασμός εκπαιδευτικού

Μετά το μάθημα, ο/η εκπαιδευτικός αναστοχάζεται σχετικά με την κατανόηση της κοινής ευθύνης, την ικανότητα διάκρισης δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, τη συμπεριφορά σε κοινόχρηστους χώρους και τη συμπερίληψη όλων των μαθητών/τριών.

18. Πηγές πληροφόρησης για το μάθημα

UNICEF – Child Rights Education Toolkit, UNESCO – Global Citizenship Education for Primary Schools, Council of Europe – Education for Democratic Citizenship, OECD – Social and Emotional Skills Framework, Save the Children – Positive Discipline in Schools, Kerr (1999), Print (2007), Biesta (2011), Banks (2015), Byram (2008), Lansdown (2011).